

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُم

طرح تربیت مربی راهبر قرآنی
توانمندسازی اساتید و اعضای هیئت علمی جهت گسترش نور قرآن در دانشگاهها
هر استاد، یک راهبر

وزارت علوم،
تحقیقات و فناوری

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
معاونت فرهنگی و اجتماعی
اداره کل پشتیبانی فرهنگی و اجتماعی

تابستان ۱۴۰۴

" شما دانشگاهی ها کوشش کنید که انسان درست کنید. اگر انسان درست کردید، مملکت خودتان را نجات می دهید. اگر انسان متعهد درست کردید، انسان امین، انسان معتقد به یک عالم دیگر، انسان معتقد به خدا، مؤمن به خدا، اگر این انسان در دانشگاه های شما و ما تربیت شد، مملکتتان را نجات می دهد.^۱"

«اساتید ما باید نقش خودشان را در ایجاد بالندگی در دانشگاه از یک سو، و حراست از ارزش های انقلاب و اسلام در دانشگاه از سوی دیگر پیدا کنند و تعریف کنند؛ یعنی باید نقش آفرینی کنند. ... دو جور نقش آفرینی وجود دارد: یکی شاگردپروری و عالم پروری است یعنی نقش آفرینی روی دانشجو؛ یکی نقش آفرینی در بیرون محیط دانشگاه؛

... دوران های آینده ی ما یعنی دهه های آینده ی ما، دهه های بسیار پر مسئله ای است؛ یا این است که این تحولات آینده، موجب خواهد شد که این حصار وابستگی ای که به صورت تاریخی روی ملت ایران گذاشته شده است، شکسته خواهد شد و ما از این حباب و از این حصار بیرون می آییم و جای خودمان را پیدا میکنیم، حرف خودمان را در دنیا علم می کنیم، مطرح می کنیم - ما حرف داریم، نظام اسلامی حرف های تازه ی زیادی دارد- و در دهه های آینده، نیروی انسانی ما، نیرویی که امروز شما دارید تربیت می کنید، با همت خود، با عزم خود، با سواد خود و دانشی که آموخته، با روحیاتی که به او داده شده، خواهد توانست این حصار وابستگی و تعطیل و مانند اینها را بشکند و واقعا یک حرکت به معنای واقعی بکند و ایران و ایرانی در جایگاه واقعی خودش قرار بگیرد؛ یا این خواهد شد، یا خدای نکرده، وارد یک دوران تحقیرشدگی طولانی دیگری خواهد شد.... اگر نیروی انسانی ما وابسته اندیشید، وابسته حرکت کرد، از وابستگی خودش آمد، قدر استقلال را ندانست، قدر اسلام و ارزشهای اسلامی را ندانست، به خودش بی اعتماد بود، آنوقت ما وارد یک دالان تاریک طولانی دیگری خواهیم شد، ... این بستگی دارد به اینکه شما امروز این دانشجو را چه جوری پرورش بدهید. بنابراین پرورش دانشجو به نظر من خیلی مهم است.

... همواره اساتید یکی از ارکان اساسی دانشگاه ها و کشور محسوب می شوند و حضور موثر آنها در جامعه و در دانشگاه می توان نقطه شروع تحول هایی اساسی در جامعه کنونی باشد.^۲

^۱ صحیفه امام؛ ج ۸، ص ۶۷ - ۶۸

^۲ (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه ها؛ ۹۶/۳/۳۱)

۱. تدبر در قرآن به چه معناست؟

تدبر در قرآن یک رویکرد در مراجعه به قرآن است، رویکردی که می تواند به شکوفایی توان ها و استعداد های ما کمک کرده و ما را در مسیر اثرگذاری های مثبت در اجتماع توانمند نماید. تدبر در قرآن نوعی از رجوع به قرآن است که به ما این امکان را می دهد عاقبت و مقصدی را که خداوند برای ما انتخاب کرده، بشناسیم و خود را در راستای رسیدن به آن قرار دهیم. مجموعه کتب روش های تدبر در قرآن در تلاش است تا مسیری برای مطالعه و یادگیری سوره های قرآن به مخاطب ارائه دهد. توضیحات بیشتر با رجوع به پیوند زیر:

[فیلیم معرفی دوره های تدبر در قرآن \(کلیک کنید\)](#)

۲. ضرورت دوره تربیت راهبر قرآنی

نهادهای اجتماعی در زندگی اجتماعی انسان، از جمله عوامل اصلی جریان سازی هستند. اگر به نقش و جایگاه خود آگاه باشند و در آن نقش و جایگاه فعال گردند، می توانند سازنده و گرنه به نهادهای تخریب کننده تبدیل می شوند. یکی از نقش های اصلی دانشگاه تربیت نیروهای نسل آینده و حاضر جامعه است و می توان گفت مهم ترین مریبان دانشگاه، اساتید هستند. اگر استادی اهل تعلیم و تربیت باشد، می تواند دانشجو را همچون سربازی توانمند و متعهد وارد عرصه های جامعه کند و در غیر اینصورت نیروهایی غیرمتخصص و ناتوان تحویل جامعه می دهد. راهبری معنوی و ایمانی دانشگاه در کنار راهبری علمی از وظایف مهم اساتید در زمانه کنونی است. تربیت افراد متخصص بانقوا می تواند پیش برنده کشور اسلامی به سوی قله های پیشرفت و معنویت باشد. افراد عالمی که با قدرت ایمان خود، از پس سخت ترین مشکلات می آیند. قرآن کریم، کلام خداست، کتاب انسان ساز است؛ و هرآنچه بشر برای رسیدن به قله های حقیقت، کمال و معنویت نیاز دارد در آن موجود است؛ طرح "تربیت راهبر قرآنی" با تکیه بر این گوهر ناب الهی با هدف توانمندسازی اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه ها در جهت اثرگذاری مثبت در جریان ایمانی دانشگاه ها طراحی و اجرا می شود.

۳. اهداف دوره

- قرار گرفتن اعضای هیئت علمی دانشگاه ها در حریم علم و معنویت قرآن مجید و اهل بیت علیهم السلام
- تربیت نیروی مانوس با قرآن در سطح اعضای هیئت علمی
- ایجاد گفتمان قرآنی در میان نخبگان و دانشجویان

۴. مخاطبین دوره

- اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاهها

۵. ویژگی‌های دوره

- دوره تربیت راهبر قرآنی، دوره‌ای مبتنی بر روش‌های تدبر در قرآن، با هدف آموزش راهبران قرآنی در سطح اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها جهت ارائه حقایق و معارف قرآنی به سایر اعضای هیئت علمی و دانشجویان است.
- این دوره به شکل مجازی در طول ۲ سال و در ۵ ترم برگزار می‌شود.^۳
- اعضای هیئت علمی پس از شرکت در ترم اول می‌توانند جلسات انس با قرآن را در سطح دانشگاه خود به صورت رسمی و غیررسمی برگزار کنند.
- در انتهای هر ترم برای شرکت‌کنندگان دوره، گواهی شرکت در دوره صادر می‌شود.
- در انتهای دوره گواهی مربی‌گری تدبر برای اعضای شرکت‌کننده صادر خواهد شد.
- شرکت در دوره از طریق تارنمای فرنمای معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم مقدور است:^۴

[تارنمای فرنما \(کلیک کنید\)](#)

- جهت کسب سایر اطلاعیه‌ها لطفا در کانال راهبران قرآنی در پیام‌رسان بله و یا ایتا عضو شوید:

[کانال راهبران قرآنی در پیام‌رسان بله \(کلیک کنید\)](#)

[کانال راهبران قرآن در پیام‌رسان ایتا \(کلیک کنید\)](#)

۶. محتوای دوره:

در این دوره محتوای سطح تسییح دوره‌های روش‌های تدبر در قرآن ارائه می‌شود. در این سطح، علاوه بر یادگیری حدود ۵۰ سوره قرآن با روش‌های پایه‌ای تدبر هم آشنا می‌شوید؛ به گونه‌ای که بتوانید خود در سوره‌های قرآن تدبر کنید. این دوره به عنوان سطح عمومی تدبر شناخته شده و انتظار می‌رود در آن نگاه کلی به قرآن در فرد ایجاد شود. در این دوره مخاطب مشاهده می‌کند که می‌توان با قرآن به سمت رفع نواقص فردی حرکت کرد و در مسیر حرکت به سوی کمال گام برداشت؛ از این رو این سطح به تسییح معروف است. این دوره شامل پنج کتاب مقدمات تدبر، روش‌های تفکر در قرآن، تدبر کلمه‌ای، تدبر سوره‌ای و تدبر قرآن به قرآن است.

[فیلم معرفی دوره تسییح \(کلیک کنید\)](#)

^۳ جزئیات محتوای هر ترم در عنوان بعدی ذکر شده است.

^۴ نحوه ثبت‌نام در دوره در عنوان بعدی ذکر شده است.

ترم اول: کتاب مقدمات تدبر در قرآن

چستی کتاب مقدمات تدبر: کتاب مقدمات تدبر اولین کتاب از مجموعه کتاب های تدبر در قرآن است که به معرفی کلیاتی از تدبر و مراحل آن می پردازد. طهارت (دوری از پلیدی ها در باور و عمل) را به عنوان اصل و مقدمه و نتیجه تدبر در قرآن معرفی می کند و برای تحقق این طهارت با بهره مندی از سوره های قرآن کریم راهکارهای مشخصی مطرح می کند و پیشنهادهای برای انس و برنامه ریزی برای تدبر ارائه می دهد.

غایت کتاب: این کتاب در صدد است به کمک آیات قرآن و روایات اهل بیت علیهم السلام به تبیین ضرورت رجوع به قرآن پرداخته و نیاز ما را به رجوع به این حقیقت متعالی فعال کند. چرا که فهم ما از معنای یک متن وابسته به نیاز و انتظاری است که ما در درونمان از آن کشف می کنیم.

غایت این کتاب و همه کتابهای مجموعه آموزش روشهای تدبر در قرآن، تقرب و نزدیکی به قرآن است. در این کتاب می آموزیم شرط بهره مندی از حقایق بالاتر، عمل به دانسته های قبلی است، لذا طی این طریق مستلزم پُر کردن فاصله علم و عمل است که در این کتاب با واژه «طهارت» معرفی شده است. طبیعی است برای دستیابی به چنین حقیقتی باید برنامه ریزی کرد. بدون برنامه ریزی موفق به ایجاد بنایی با شکوه نخواهیم شد و صرفاً دانسته هایی پراکنده و نامنسجم ایجاد خواهیم کرد که به اعمال صالح منتج نخواهند شد.

در مجموع می توان گفت در این کتاب سعی شده که با دو بخش علمی و عملی، مباحث تدبر و به ویژه معنای تدبر برای فرد واضح و آشکار شود، به صورتی که پس از مطالعه این کتاب منظور از تدبر در قرآن را به خوبی درک کند.

توضیحات بیشتر با رجوع به پیوند زیر:

[فیلم معرفی کتاب مقدمات تدبر در قرآن](#)

ترم دوم: کتاب روش های تفکر در قرآن

چستی کتاب: با توجه به آنچه در کتاب مقدمات تدبر در قرآن بیان شد، تدبر در قرآن شامل پنج مرحله است:

تفکر در غرض، تعقل در غرض، علم و شناخت غرض، توجه به غرض و گرایش برای برنامه ریزی و مهیا شدن در جهت بروز غرض هدایتی پیام های یک سوره، بنابراین نقطه شروع تدبر در قرآن، آشنایی با شیوه های تفکر در قرآن است. بدین ترتیب این مرحله مهم ترین مرحله از تدبر به شمار می رود زیرا اگر این مرحله اتفاق نیفتد سایر مراحل نیز اتفاق نمی افتد. همچنین قوام تعقل که یکی دیگر از مراحل تدبر است به تفکر وابسته است. بر این اساس ضرورت تفکر در قرآن همانند ضرورت تدبر و هم راستای با آن خواهد بود.

در کتاب روش های تفکر در قرآن، دومین جلد از مجموعه تدبر، تفکر از منظر قرآن بررسی شده است که با تفکر از منظر مکاتب و آرای دیگر متفاوت است. وجه اصلی تفاوت در ماهیت تدبری آن است که لازم است فرد را به سمت عمل صالح یعنی عملی که مقبول درگاه الهی است سوق دهد. تفکر قرآنی یعنی اینکه با رجوع به سوره های قرآن وضعیت موجود (وضعیت حاکی از نقص و نیاز)، وضعیت مطلوب و سیر حرکت از وضعیت موجود به مطلوب را کشف کرده و در این مسیر حرکت کنیم.

برای فعال شدن تفکر باید فرد نسبت به آنچه از جانب خدا آمده آگاهی یابد و به آن اطمینان پیدا کند. موضوعی که در تفکر به عنوان عنصر محوری مورد بحث است این است که بتوان برای رسیدن به علم، بیشترین تفکیک و تمایز را انجام داد. اما این مهم نباید به تشمت بیانجامد. در تفکر حقیقی، یک وحدت رویه وجود دارد. انسان باید بین بسیاری از نیازها، نیاز حقیقی را بشناسد و بین بسیاری از حالات برطرف شدن نیاز، حالت اصلی را پیدا کند و بین تکثر راه‌ها، مستقیم‌ترین مسیر را انتخاب کند.

غایت کتاب: غایت این کتاب، فهم معنای تفکر که حرکت از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب است، می‌باشد. فعال شدن تفکر سبب رشد و ارتقاء انسان می‌شود. سیر تفکر در انسان از مواجهه با نیاز و سؤال و مسئله شروع می‌شود و باید برای برطرف شدن نیاز و سؤال و مسئله راهی نزدیک و آسان بیابد. لازمه برطرف شدن نیاز و سؤال و مسئله، دستیابی به علم و عمل است.

توضیحات بیشتر با رجوع به پیوند زیر:

[فیلم معرفی کتاب روش‌های تفکر در قرآن \(کلیک کنید\)](#)

ترم سوم: کتاب روش‌های تدبر کلمه‌ای

چپستی کتاب: سومین کتابی که در دوره عمومی روش‌های تدبر در قرآن ارائه می‌شود، کتاب روش‌های تدبر کلمه‌ای است. این با ارائه روش‌هایی درصدد است تا مخاطب بتواند با رویکرد کلمه‌ای، قرآن را مورد بررسی قرار دهد و به کمک کلمات و مفاهیم یک سوره به غرض آن نزدیک شود.

هر کلمه در سوره و در کل قرآن جایگاه، نقش و کارکردی دارد که تدبر کلمه‌ای قرآن، عهده‌دار تبیین این سه است. چنین تبیینی است که می‌تواند مخاطب را قادر سازد تا کلمات مناسب و متناسب با مقصد خود را شناسایی کرده و تشخیص دهد.

ضرورت و چرایی تدبر کلمه‌ای در قرآن: کلمات کلید فهم حقایق قرآن هستند. چراکه کلمات از یک سو مخاطب را به حقایق و معنای خود دلالت داده و از سوی دیگر با مصادیق مرتبط می‌سازند. بنابراین در تدبر کلمه‌ای، چگونگی کشف ارتباط معنای کلمات با حقایق و نیز چگونگی کشف ارتباط مصادیق با معنای مد نظر است.

در تدبر کلمه‌ای معلوم می‌شود که هر کلمه‌ای در راستای تبیین موضوع و غرض سوره به کارگرفته شده است، لذا فهم دقیق یک کلمه، فرد را به حقایق از سوره می‌رساند و او می‌تواند آن حقایق را به کار گیرد. بدین ترتیب او قوانین زندگی را شناخته، با شناخت مصادیق آن امکان تعمیم آن را یافته می‌تواند در موقعیت‌های عملی آنها را به کارگیرد.

بنابراین می‌توان گفت علم به حقایق و شناخت مصادیق آن در موقعیت‌های عملی از طریق کلمات میسر می‌شود و این خود بیانگر ضرورت تدبر کلمه‌ای است.

توضیحات بیشتر با رجوع به پیوند زیر:

[فیلم معرفی کتاب روش‌های تدبر کلمه‌ای \(کلیک کنید\)](#)

ترم چهارم: کتاب تدبر سوره‌ای

چستی کتاب: کتاب تدبر سوره ای چهارمین جلد از مجموعه عمومی کتب تدبر در قرآن است. تدبر سوره ای عبارت است از بررسی یکپارچه یک سوره به گونه ای که مخاطب اصلی و فرعی بودن موضوعات، یا احکامی و تفصیلی بودن آنها را تشخیص دهید و بتواند یکپارچگی همه موضوعات و حقایق سوره را با محوریت یک آیه دریابد، آیه ای که از آن به آیه کلیدی یاد می شود.

هر سوره محدوده ای از آیات و حقایق قرآن است که در حصن سوره قرار گرفته اند. آیات سوره به خاطر حدودی که سوره ایجاد کرده، از سایر آیات و حقایق قرآن متمایز شده اند. از این رو هر سوره ای ما را به وجهی به غرض کلی قرآن که هدایت است، منتقل می کند؛ هر سوره - به جز یک مورد - با بسم الله الرحمن الرحیم شروع می شوند، به همین دلیل جلوه ای خاص از رحمت خداوند را برای مخاطب نشان می دهد.

ضرورت و چرایی روش های تدبر سوره ای: هر سوره از سوره های قرآن شأنی از هدایت را بر عهده دارد که متناسب با مقطع رشد انسان و جامعه، منحصر به فرد است همچنین هر سوره، دارای شأنی از علم و معنویت منحصر به فرد است که در تمام شئون، قالب، محتوا، غرض، چینه موضوعات و ... این موضوع نمود دارد. به کارگیری روش های تدبر سوره ای موجب می شود حیثیت یک پارچه سوره ای در نظر مخاطب ظاهر شده؛ تفکر و تعقل و تدبر مخاطب تحریک شده که تا حد امکان به غرض هدایتی سوره و فضای منحصر به فردی که سوره ایجاد می کند نزدیک شود.

بدین ترتیب هر قدر بتوانیم یکپارچگی موضوعات و حقایق سوره و جنبه های منحصر به فرد آن دریابیم، بیشتر می توانیم آن سوره را در زندگی انعکاس دهیم و برای تحقق غرض هدایتی آن در زندگی برنامه ریزی نماییم؛ چراکه در این نگاه سوره را یک بسته کامل از حقایق و احکام و آسیب شناسی و ... می بینیم. در واقع ندیدن سوره و نگاه سوره ای نداشتن، قدرت ما را در برنامه ریزی و عملیاتی نمودن قرآن به شدت کاهش می دهد.

توضیحات بیشتر با رجوع به پیوند زیر:

[فیلم معرفی روش های تدبر سوره ای \(کلیک کنید\)](#)

ترم پنجم: کتاب تدبر قرآن به قرآن

چستی روش های قرآن به قرآن: کتاب روش های تدبر قرآن به قرآن بعد از کتاب روش های تدبر سوره ای و مبتنی بر آن، پنجمین جلد از روش های تدبر در قرآن است. این کتاب دربرگیرنده مجموعه روش هایی است که به ما امکان می دهد از یک قسمت قرآن به بخش دیگر آن حرکت کرده و از ظرفیت سایر بخش های قرآن برای فهم بهتر یک قسمت استفاده نماییم. مبنای این روش ها ویژگی مثنایی بودن قرآن است. حضرت علامه طباطبایی مثنایی بودن قرآن را بدین صورت تعریف می کند: «قرآن مثنایی است از آن جهت که بعضی از آیاتش انعطاف به بعضی دیگر دارد، و هر یک دیگری را شرح و بیان می کند، بدون اینکه اختلافی در آنها یافت شود.»

بنابراین می توان گفت روشهای تدبر قرآن به قرآن بر دو اصل استوار است:

۱. آیات و کلمات قرآن همگی نظامی یکپارچه دارند و می توان از این نظام یکپارچه در تفسیر همدیگر بهره جست.

۲. برای بهره جستن از این نظام یکپارچه قرآن، فهم یکپارچگی نظام واحد و یکپارچه سوره بسیار به ما کمک می‌کند و تبیین و تفسیر قرآن به قرآن را غنای ویژه می‌بخشد.

ضرورت روش‌های تدبر قرآن به قرآن: ما قرآن می‌خوانیم تا بتوانیم در زندگی به آن مراجعه کنیم. هر قدر رجوع ما به قرآن حداکثری و همیشگی باشد، بهره ما از قرآن در موقعیت‌های زندگی بیشتر می‌شود. برای اینکه بتوانیم به قرآن رجوع حداکثری داشته باشیم، در گام اول لازمه رفت و برگشت در قرآن برای ما شیرین و البته همراه با دریافت باشد. استمرار سیر و رفت و برگشت در قرآن به ما امکان شناکردن در دریای عمیق آن را می‌دهد و روش‌های تدبر قرآن به قرآن درصدد هستند تا چنین امکان را برای ما به وجود آورند.

نادیده گرفتن تدبر قرآن به قرآن ممکن است به بی پاسخ ماندن خیلی از سؤالات ما در ارتباط با قرآن منجر شود. همچنین ممکن است ما ناگزیر شویم برای پاسخ به غیر قرآن رجوع کنیم و پیش فرض‌ها و معلومات بشری را مبنای پاسخ به این سؤالات قرار دهیم که در این صورت دچار انحراف خواهیم شد. توضیحات بیشتر با رجوع به پیوند زیر:

[فیلم معرفی روش‌های تدبر قرآن به قرآن \(کلیک کنید\)](#)

۷. نحوه ثبت نام و شرکت در دوره از طریق سایت فرنما

۱. باز کردن تارنمای فرنما، زدن گزینه ثبت نام و وارد کردن اطلاعات خواسته شده در صورتی که قبلاً در سامانه فرنما ثبت کرده‌اید، نیازی به ثبت نام مجدد نیست و تنها با وارد کردن کدملی و رمز عبور امکان ورود به سامانه وجود دارد.
۲. ورود به قسمت دوره‌های من و انتخاب دوره تربیت راهبر قرآنی